

## Lezing 'De firma- of bedrijfsperforaties van België' (1)

(Leon H. Janssen; uit: *Perfinpost* nr. 19, nov. 1991)

De heer Leon H. Janssen, o.a. lid van de Belgische Academie voor Filatelie heb ik bereid gevonden de tekst van zijn lezing, welke o.a. gehouden is tijdens een bijeenkomst van Po & Po in het najaar van 1987 welwillend af te staan voor publicatie in *Perfinpost*.

Gezien de omvang van de tekst zal deze in twee gedeelten worden gepubliceerd. Onderstaand treft u het eerste deel aan.

### 'De firma- of bedrijfsperforaties van België'

#### Voorwoord

Als we het hebben over firma- of bedrijfsperforaties, bedoelen we postzegels die buiten hun gebruikelijke perforaties (lijn-, kam-, of roulettetanding) in het midden van het zegelbeeld geperforeerd zijn met letters, een monogram of cijfers.

Laten we beginnen met iets duidelijker te zijn met het in België bekende begrip 'Firma- of Overheidsperforaties'.

Waar komt dit woord eigenlijk vandaan?

Internationaal spreekt men over 'PERFINS', een Engelse benaming voor het perforeren op deze toch wel bijzondere manier.

Het woord 'perfins' is afgeleid van de vroegere benaming die men er oorspronkelijk aan gaf en welke de betekenis had van: "Perf(orated) ,Ins(ignia)" en betekent vrij vertaald: postzegels geperforeerd met initialen van firma's .

Zoals wij weten was het een Engelsman die de eerste postzegels uitvond (Sir Rowland Hill) en deze liet verschijnen op 6 mei 1840.

Ook het perforeren -zoals wij dat tegenwoordig kennen- van de postzegels werd in 1849 uitgevonden door een zekere Henry Archer, ook een Engelsman.

Het is dan ook niet zo verwonderlijk dat de firmaperforatie ook werd uitgevonden door weer een andere Engelsman, genaamd Joseph Sloper, die zijn naam met deze uitvinding alle eer aandeed!

Het idee om postzegels op deze manier te perforeren stamt van hem, maar het was niet Sloper die dit idee doorspeelde aan de posterijen. Dit hebben we te danken aan een lid van de firma Copestake, Moore & Crampton, zakenlui in gordijnen te Londen.

#### Inleiding

Kort na de introductie van de eerste postzegels rezen er al snel problemen bij de grote bedrijven die veel kantoorpersoneel in dienst hadden.

Postzegels werden niet alleen gebruikt ter frankering van brieven maar ook bij betaling of vereffening van rekeningen in kleine geldsommen, m.a.w.: ze waren een wettig betaalmiddel.

Hierdoor zagen de bedrijven de voor hun correspondentie aangekochte postzegels, als sneeuw voor de zon verdwijnen. Het gebeurde trouwens regelmatig dat klerken op postzegeldiefstal werden betrapt.

Zelfs de loopjongens die de brieven naar het postkantoor moesten brengen, haalden de postzegels eraf en gooiden de brieven in de Thames.

Ter voorkoming van dit soort problemen werden oplossingen gezocht en sommige bedrijven hadden speciale bussen laten maken die vergezeld en tegen kwitantie bij de posterijen werden afgegeven, doch ook dit zonder een bevredigend resultaat.

#### Voorlopers: overdruk of onderdruk

Een van de eersten die aan deze ontstane mistoestanden een einde wist te maken, was in Oxford de universiteit van gelijke naam. Deze school -opgericht in 1825- kon bij de posterijen aantonen, jaarlijks voor ruim 500 pond sterling aan postzegels te kopen om haar correspondentie te frankeren, dit betekende postzegels voor ruim 72.000 brieven!

In 1859 kreeg deze school van de posterijen toestemming om postzegels te laten overdrukken met de initialen van de school tussen geribte lijnen: O(xford) U(niversity) S(chool).

Andere firma's volgden dit voorbeeld, doch zonder officiële toestemming van de posterijen.

Na een korte tijd verbood men deze onofficiële overdruk omdat verschillende firma's de postzegels op deze wijze voor reclamedoelinden gingen gebruiken.

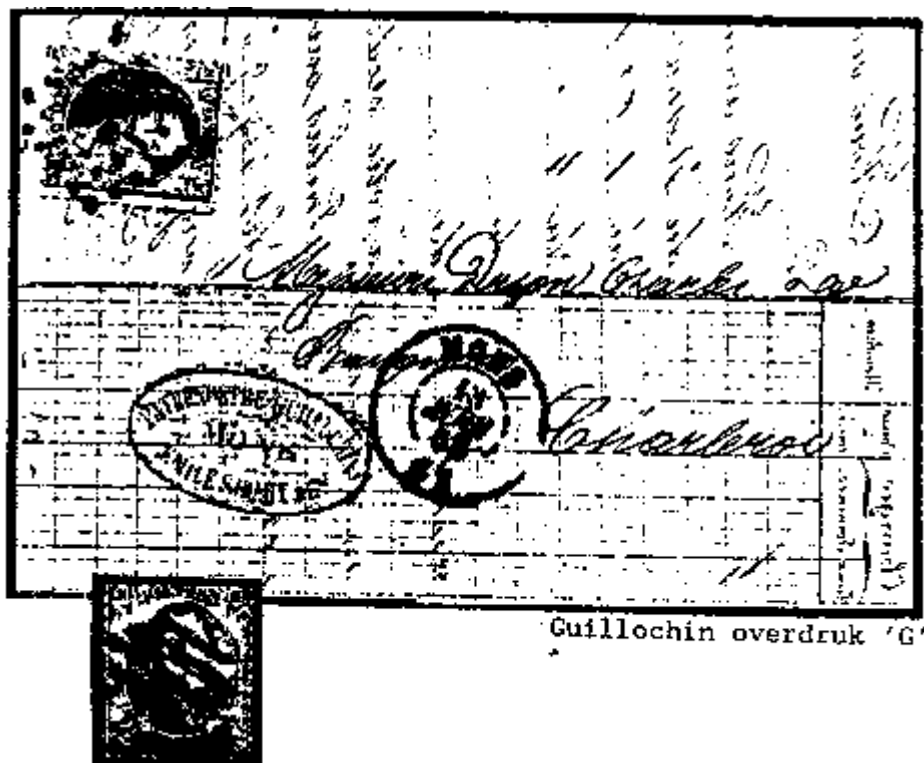
Omstreeks 1866 kreeg het warenhuisbedrijf J. & C. Boyd & Co officiële toelating haar naam op de achterzijde van de -door haar aangekochte- postzegels te laten drukken.

Dit gebeurde dan vooraleer de gom op het zegelvel werd aangebracht. Dit wordt de zgn. onderdruk genoemd en slechts vijf firma's maakten van deze mogelijkheid gebruik. Deze officiële onderdrukken werden uitgevoerd bij de postzegeldrukkerij van Perfins, Bacon & Co., die deze extra drukkosten bij deze bedrijven in rekening bracht.



Overdruk & Onderdruk

N.B. Op de Belgische emissies van juli 1863 tot oktober 1865 vinden we de kapitale letter 'G' in cursief van het bankbedrijf 'Guillochin' uit Mons (Bergen), die vermoedelijk het zelfde doel heeft beoogd.



Alhoewel meerdere onderdrukken bekend zijn op de Engelse postzegels, zijn deze niet officieel. Deze werden door de desbetreffende firma's op de achterzijde van de postzegels -op de gomzijde- gedrukt en verdween uiteraard als het zegel met water in aanraking kwam. Van dit soort bedrukkingen zijn circa 55 verschillende bekend, maar ook dit idee bracht niet de gewenste bevredigende oplossing. Het stopte namelijk niet het frankeren van de privépost met dure bedrijfspostzegels!

### De Firmaperforatie

Zoals reeds eerder aangehaald, was het brein achter de firmaperforatie -zoals wij die nu kennen- een zekere Joseph Sloper.

Hij was geboren in 1812 of 1813 (de juiste datum is onbekend) en ging door het leven als burgerlijk ingenieur en zakenman. In de zestiger jaren van de 19<sup>e</sup> eeuw had hij reeds verschillende uitvindingen, met de daarbij behorende patenten, op zijn naam staan.

In 1868 patenteerde hij een machine voor het perforeren van treinkaartjes, die op deze manier beter te controleren waren. Een jaar later verscheen hij bij de Britse spoorwegen met een verbeterde versie van deze machine die bij verkoop van het kaartje, gelijktijdig de datum van de dag in het kaartje perforeerde.

Door deze treinkaartjes-affaire kwam hij in contact met de firma Copestake, Moore & Crampton die een middel zochten ter beveiliging van hun postzegels.

Na overleg met Sloper vroeg deze firma aan de posterijen om, in plaats van zgn. onderdrukken op hun postzegels (waar in het verleden reeds een officiële toestemming voor was verleend), deze te mogen vervangen door de geperforeerde initialen 'S.C.' om op deze wijze hun postzegels beter tegen diefstal te kunnen beschermen. De letters 'S.C.' (Samuel Crampton) waren de voorletters van hun oudste compagnon.

De posterijen voelden niet veel voor dit perforeren van de postzegels, maar de firma Copestake, Moore & Crampton wachtte de officiële beslissing niet af en gaf Sloper de opdracht, de zojuist aangekochte postzegels te perforeren met de initialen 'S.C.'!

Toen de posterijen hier lucht van kregen, probeerde men de firma gerechtelijk te vervolgen; men was van mening dat op deze wijze het hoofd van de regerende vorstin -koningin Victoria- verminkt zou worden, iets wat zeker niet mocht gebeuren alvorens het zegel door de posterijen was afgestempeld!

Met mogelijke problemen in het vooruitzicht klampte de firma, Sloper aan en vroeg om hulp. Deze wist dan in een persoonlijk onderhoud met de postautoriteiten, hen te overtuigen van de goede bedoelingen.

Op 15 februari 1868 liet Sloper de posterijen weten dat hij een perforatiemachine voor gebruik geplaatst had bij de firma Copestake Moore & Crampton en dit in overleg met de generale postmeester.

Toch werd dit perforeren door de posterijen niet officieel erkend, maar dankzij een rechtszaak in Manchester, bleef deze erkenning niet lang uit.

Bij een opkoper, een zekere John Howard in Manchester -een man die het niet zoveel interesseerde waar zijn 'waar' vandaan kwam- vond de politie 8000 postzegels, afkomstig van een diefstal uit een warehouse!

Na dit voorval vroeg Sloper alsnog in een schrijven aan de posterijen om officiële toestemming en een patent voor zijn perforatiemachine(s). Dit werd hem twee dagen later toegestaan!

Op 1 maart 1869 kondigen de Britse posterijen in een speciale dienstorder gericht aan de lokale postmeesters aan, dat dit systeem definitief aanvaard was, en dat een ieder (bedrijf) er gebruik van mocht maken.

Slopers monopolie eindigde op 31 augustus 1872 waar het zijn experimentele perforeermachines betrof, maar hij heeft er tot op de dag van vandaag voor gezorgd dat alle door hem of zijn zonen ontworpen perforeermachines, van nieuwe patenten werden voorzien.

Joseph Sloper stierf in 1890 en zijn twee zonen namen het bedrijf over. Deze lieten het op hun beurt, weer over aan hun zonen die het nog steeds exploiteren in Londen.

Het verhaal van Joseph Sloper is niet compleet zonder de vermelding dat hij vrijwel geheel Europa en Noord- en Zuid-Amerika in de zeventiger- en tachtiger jaren van de 19e eeuw, met zijn perforeermachines voorzag.

België was het eerste land van het Europese continent dat de 'Sloper'-machines introduceerde in 1872.

Door de postmechanisatie van de laatste jaren neemt het perforeren door middel van een 'Sloper'-machientje bij de bedrijven gestadig af. Toch zien we dat er nog vele firma's gretig gebruik van maken!

*(in Perfinpost 20 volgt het Be deel van deze lezing)*